

לספר את התניא

סיפורים חסידיים
לרעיונות מספר התניא

- תדפיס -

תשורה משמחת הבר מצווה של
הת' לוי יצחק שיחי' קרומבי

ג' סיון ה'תשע"ח

קרומבי - חיפה - צפה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן שארקיט
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, חי אלול תשנ"ג
ברוקלין, נ.י.

האברך מנחם מענדל שי

שלום וברכה

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"יר מהשי"ת אשר מן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפטק המטנה (אבות טרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בחור
הנגלה וכן בחורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכ"ר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN, N. Y. 11213

מנחם מענדל קרומבי
פריה חביד
221/2
13 410

ISRAEL

מכתב הרבי לרגל הבר מצווה של אבי חתן הבר מצווה

פתח דבר

אנו מודים לה' יתברך על כל השוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו לעת הגיע בנינו היקר התמים לוי יצחק שיחי' לגיל מצוות.

ברצוננו להביע בזה תודתנו והוקרתנו, לקרובינו ידידנו ומכירנו, אשר הואילו לשמות איתנו יחדיו ביום שמחת לבנו, ולברך את חתן הבר מצווה ואותנו בברכת מזל טוב.

על יסוד המנהג שהונהג בחתונת הרבי מלך המשיח שליט"א, אנו שמחים להגיש בפניכם תשורה זו, הכוללת בתוכה תדפיס מתוך הספר אותו אנו עומדים להוציא בעזרת ה' בקרוב - 'סיפורי התניא'.

זכתה משפחתנו וחתן הבר מצווה בתוכם, להימנות על 'לגיונו של מלך', שלוחי הרבי, ולעסוק בהפצת מעיינות החסידות חוצה, כדי להכין את העולם לקבלת פני משיח צדקנו.

במהלך שנות השליחות בהם זכיתי ללמד שיעורי תניא - ספר היסוד של חסידות חב"ד, הצטברו אצלי סיפורים רבים, שבאמצעותם ניתן להבין לעומק את הרעיונות עליהם מדבר ספר התניא, ולכן החלטתי להוציא אותם לאור כספר, למען גם אחרים הרוצים ללמוד או ללמד את הספר, יוכלו להעזר בסיפורים אלה.

בשיחה שנשא הרבי לפני תלמידות ומדריכות¹, דיבר הרבי על התועלת שבלימוד באמצעות סיפורים:

"ישנה הוראה בענין החינוך - שיש להשתמש בסגנון של סיפור, שכן, סגנון של סיפור מגרש את הפחד של הילד מפני לימוד דבר קשה שייתכן שלא יוכל להבין בשכלו. ולא עוד, אלא שסגנון כזה מעורר את התעניינותו של הילד, שירצה לשמוע עוד ועוד... וכן הוא בנוגע לכל עניני התורה, תורה מלשון הוראה - כידוע ומבואר בכמה מקומות, שכל הוראות התורה נאמרו בלשון של סיפור. ומהמעלות שבדבר בנוגע לענין החינוך - שכאשר ההוראה היא בסגנון של סיפור, אזי מתקבלת היא בנקל יותר בלבו של הילד."

אין בספר סיפורים על ספר התניא בכלל, כתיבתו, מעלותיו וסגולותיו, וכן

הכנסתי בספר רק סיפורים שיש באמצעותם להעביר את הרעיון שבספר התניא, או לחדד אותו. סיפורים שקשורים בקשר עקיף, אך לא ישירות לנושא, לא הוכנסו.

כל שלב בהפצת מעיינות החסידות על ידי ספר התניא, מזרז עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה. וכפי² שאמר הרבי כאשר הדפיסו את ספר התניא בכתב ברייל עבור אנשים עוורים לא עלינו, שבכך נפעל חידוש שמעיינות החסידות הגיעו ל'חוצה' שעד עכשיו עוד לא הגיעו אליו, וכיוון שכן "הרי עכשיו (לאחרי שכבר פעלו גם ענין זה בהפצת המעיינות חוצה) דבר ברור, שתיכף ומיד ממש צריכה כבר לבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו!".

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מנדי וטלי'ה קרומבי

בשליחות הרבי

גבעתיים ארה"ק

ספר של בינונים

א. מכאן ואילך של צדיקים

גיבורו של ספר ה'תניא' הוא ה'בינוני', ולכן שמו של הספר, כפי שכינה אותו האדמו"ר הזקן, הוא 'ספר של בינונים'. מקובל אצל חסידים שהאדמו"ר הזקן כתב גם ספר של צדיקים.

אדמו"ר הזקן הזהיר את השלוחים שהוליכו את כתב יד קודשו להדפסת התניא, שיקראו ויסתכלו בכתבים 'עד כאן ולא יותר'.

אבל עיניהם המשיכו הלאה וראו שורה נוספת, בה נכתב: "עד כאן ספרם של בינונים מכאן ואילך של צדיקים".

(תשורה גולכובסקי)

הסבא משפולע בא אל האדמו"ר הזקן לעירו, ואמר לו: "התחלתם לכתוב ספר של צדיקים, והעולם אינו יכול לשאת זאת. ונתעורר קטרוג למעלה, ופסקו שישרף, ואני אעלה באותו להב השמימה".

וכך היה, שבזמן השריפה שבה נשרף הספר של צדיקים ומספר סימנים מהשולחן ערוך, נסתלק הסבא משפולע.

(מראי מקומות, הערות וציונים לספר של בינונים)

הסכמות

ב. אניפולי בערה

האדמו"ר הזקן רצה ששנים מחבריו הגדולים, יתנו את הסכמתם על הספר טרם הדפסתו. האחד היה רבי יהודא לייב הכהן, והשני רבי זושא מאניפולי, אליהם שלח הרבי את כתב היד.

כשהביאו שלוחיו של אדמו"ר הזקן את קונטרסי התניא בכתב יד לאניפולי, אל רבי יהודא לייב הכהן ורבי זושא, כדי לקבל את הסכמותיהם להדפסת התניא, הם השאירו בידם את הקונטרסים למשך הלילה, כדי שהצדיקים יעיינו בהם.

כשעיין רבי יהודא לייב הכהן בתניא, הוא נכנס להתפעלות עצומה ולהתלהבות

רבה, ומבלי יכולת לעצור בקרבן את ההתרגשות הגדולה, החליט ללכת אל רבי זושא ולשתף אותו בהתלהבותו מספר התניא. אותו הדבר אירע גם אצל רבי זושא, שגם הוא לא היה יכול לעצור בקרבן את ההתרגשות הגדולה שאחזה בו, והחליט ללכת אל רבי יהודא לייב הכהן. וכך, בהלכם אחד לקראת השני, נפגשו על הגשר המקשר את שני חלקי העיירה אניפולי, והתחילו לרקוד שם מרוב שמחה עד ש"אניפולי כולה בערה...". (שיעורים בספר התניא חלק א')

ג. ר' זושא 'הגאון'

במכתב אותו שלח האדמו"ר הזקן אל הרב הצדיק רבי זושא מאניפולי, בבקשו ממנו את הסכמתו לספר התניא, מכנהו הרבי בתואר 'הגאון', וכאשר תמהו השליחים, ש"הרי ר' זושא כלל לא ידע ללמוד נגלה?!", השיב הרבי: נכון אמנם שאין מחשיבים אותו לגאון, אך פעם כאשר למדתי עם רבי אברהם 'המלאך', נתקשינו בענין מסוים ברמב"ם. ר' זושא קרב אלינו, ושאל אודות הענין בו התקשינו. חשבנו שבוודאי לא יהיה לו מענה לקושינו, אך מפני כבודו שטחנו בפניו את הקושיא.

פרש ר' זושא לצד החדר, לקח עט ונייר, והחל לרשום עליו. כעבור שעה קלה הביא לנו את הדף ועליו רשומים מראי מקומות שבהם עלינו לעיין. לאחר שבדקנו ועיינו במקומות אלה, התבארו לנו היטב דברי הרמב"ם.

לתמיהתנו מנין לו הפתרון לקושיא, אמר לנו ר' זושא: "כאשר התקשיתם בדברי הרמב"ם עד שנראו לכם מופרכים, הציק הדבר מאוד לרבינו הרמב"ם. ואז הוא הופיע אצלי, ואמר לי: זוסיא, קח גליון נייר, ורשום עליו כפי אשר אגיד לך! וכך עשיתי".

סיים אדמו"ר הזקן ואמר לשליחים: כעת בודאי תבינו מדוע מכנה אני אותו בתואר 'הגאון'.

(משכיל לאיתן)

הקדמה

האור כי טוב הגנוז בספרים

ד. בין שמיעה לקריאה

ספר לא תמיד יכול לעזור לאדם המחפש תשובות לשאלותיו, כי לא תמיד הוא

מצליח לראות את האור הגנוז בספר.

המשפיע ר' שמואל לויטין היה לומד עם ר' לייב מונסזון. פעם, כשהיה ר' לייב ביחידות, אמר לו הרבי הרש"ב שיחזרו לעצמם את המאמר "באותם מילים כפי ששמעו מפיו, ולא כפי ששמעו בעת חזרת המאמר".

שאל לייב: והלא אפשר לקרוא את הכתב שהרבי כתב את המאמר? ענה לו הרבי: מילים ששומעים, המה מונחים יותר, והם אצל השומע בחיות גדולה. מה שאין כן האור הגנוז בספרים - הוא כמו שמובא, שאור שנברא ביום ראשון, גנוז הקב"ה בתורה.

(ניצוצי אור עמוד 42)

וְאֵלֹהֵינוּ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים

ה. כפי שמתקבל בשכל

כהקדמה לצורך בספר ה'תניא', עוסק האדמו"ר הזקן בספרי ההדרכה השונים, ומציין כי לכל אחד מחכמי ישראל היתה הגישה שלו לפי נטיות נשמתו, וכל הדרכים הינן נכונות.

הצמח צדק אמר פעם מאמר חסידות, ולאחר מכן התעורר ויכוח בין ה'חוזרים' בביאור אחד מהענינים במאמר. החסיד רבי הלל מפאריטש ביאר את הדברים באופן מסויים, ושאר ה'חוזרים' סברו אחרת. כאשר נכנסו לחדר הרבי לחזור על המאמר, הציגו בפניו את חילוקי הדעות ביניהם, והרבי הכריע לא כדעתו של רבי הלל.

נענה רבי הלל ואמר: כאשר הרבי אומר מאמר חסידות, הרי זה 'כנתינה מסיני', אך כשמדובר על ביאור הדברים לאחר אמירת המאמר, כאשר כל אחד ואחד צריך להבין ולתפוס זאת בשכלו - יכול וצריך הוא ללמוד כפי הפשט המתקבל בשכלו, אף על פי שהרבי אומר את הפשט באופן אחר.

(משיחת שבת פרשת מטות-מסעי ה'תשמ"ב)

"מֵאִיר עֵינַי שְׁנִיָּהֵם ה'"

ו. המאמרים שבזכות היחידות

בסיום ההקדמה מורה אדמו"ר הזקן לאדם שאינו מוצא תשובות לשאלותיו בספר

התניא, לפנות ל'גדולים שבעירו', והם ידריכו אותנו בתשובות הנכונות. למדריכים אומר הרבי, שהקב"ה יאיר את עיני שניהם - השואל, ואף המדריך.

האדמו"ר הצמח צדק חיבב ביותר את בנו האדמו"ר המהר"ש, שהיה נכנס לחדרו הקדוש מידי יום, ולפעמים גם כמה פעמים ביום. פעם נכנס אליו אדמו"ר המהר"ש בהיותו ילד, בשעה מאוחרת בלילה, לאחר סיום ליל 'יחידות' לחסידים, שנמשך זמן רב יותר מן הרגיל.

במהלך שיחתם, התלונן הרבי הצמח צדק בפני בנו על ביטול זמנו היקר בגלל היחידות, ואמר: "מה רוצים ממני, הרי יכול אני ללמוד במשך זמן זה?"

הילד לא ענה מאומה, וניגש אל הארון בו היו מונחים כתבי החסידות של הצמח צדק. ארון זה היה ללא דלתות ומכוסה בוילון, הסיט הילד את הוילון והתחיל לספור את הכרכים של ספרי החסידות שהיו מונחים באחת העמודות, ומנה יותר משלושים כרכים. בסיימו פנה אל אביו בשאלה: "האם היית כותב כל כך הרבה מאמרים גם אם לא היית מקבל אנשים ליחידות?", הגיב הרבי: "כן, אתה צודק!".

כשהרבי הריי"צ סיפר סיפור זה, הוסיף וביאר שכתבי הצמח צדק היו מורכבים מרשימות של מאמרים ששמע מסבו האדמו"ר הזקן וביאורים על מאמרים אלו, וכן מאמרי חסידות שכתב בעצמו בהיותו רבי. רוב הכרכים באותה העמודה של כתבים, היו המאמרים שכתב בהיותו רבי, בתקופה בה כבר הנהיג את החסידים וקיבל ליחידות.

(משיחת שבת פרשת האזינו ה'תשכ"ב)

פרק א'

מְשִׁבְעִים אוֹתוֹ, תְּהִי צְדִיק, וְאֵל תְּהִי רִשָּׁע

ז. כבר נשבעת לאבא

טרם ירדת הנשמה לעולם הזה, משביעים אותה שבועה כפולה: "תהי צדיק, ואל תהי רשע".

פעם נכנס לרבי ליחידות בחור משיבה חרדית בארצות הברית, וסיפר לרבי שהוא מבקר מפעם לפעם באוניברסיטה, ואף מתכנן לעבור ללמוד שם. הרבי ניסה לשכנעו שלא לעשות כן, וכאשר אמר הבחור לרבי שנשבע לאביו שילך ללמוד שם, השיב הרבי: "והרי כבר נשבעת לאבא בהר סיני...".

(מעשה ברבי צמוד 199)

הַבִּינוּנִי אֵינוֹ בּוֹ אֶפְלוֹ עוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה

ח. הלוואי בינוני

מסקנת התניא שהבינוני הוא האדם שקיים בו רע, אך הוא מנצח אותו בכל רגע - בשונה מהרשע הנכשל לעיתים במעשה עבירה, - ובשונה מהצדיק, שאין בו רע כלל.

הרב הקדוש רבי הלל מפאריטש התפרסם כבר בילדותו כעילוי גדול, והיה מכונה 'העילוי מחומץ'. בתחילה הסתופף בצילו של הרב הקדוש רבי מרדכי מצ'רנוביל, והיה שותף בצמא את דברי קדשו, עד שהגיע לידי ספר התניא ונפקחו עיניו לראות את האור כי טוב הגנוז בו כי טוב הוא. אז כלתה נפשו ללימוד החסידות.

רבי הלל סיפר שבתחילה היה לומד 'נגלה' עם חברותא כל השבוע, ובשבת קודש, לעת קבלת שבת, היו שניהם מתעטפים בטליתות ולומדים קבלה כל השבת. בקשר לכך התבטא רבי הלל: "שנינו חשבנו שאנחנו צדיקים גמורים, עד שהגיע לידינו ספר התניא, וראינו שאפילו לדרגת 'בינוני' לא הגענו. אז הסרנו את הטליתות ופתחנו את הדלת הסגורה".

בפולין התפשט עקב כך הפתגם: "צדיק וודאי שלא. הלוואי בינוני!".

(בית רבי חלק ב' עמוד 26)

נִפְשׁ אַחַת מְצַד הַקְּלָפָה וְסִטְרָא אַחְרָא, וְהִיא הַמַּתְּלִבֶּשֶׁת בְּדָם הָאָדָם לְהַחִיּוֹת הַגּוֹף

ט. לשם מה לחיות?

התפקיד הראשון של הנפש הבהמית על פי התניא, הוא להחיות את הגוף. לדידה, החיים הם מטרה כשלעצמם ולא אמצעי למטרה נעלית יותר.

באחד מימי תמוז של שנת ה'תרכ"ו, חזרו ילדיו של האדמו"ר המהר"ש - רבי זלמן אהרון, ורבי שלום דובער, מה'חדר', ועקב החום ששרר אז, שיחקו בחצר שמאחורי ביתם. בחצר עמדה סוכת גפנים, ואביהם הרבי המהר"ש נהג לשבת בה בימים החמים.

הילדים דנו ביניהם במעלה של יהודי על אינו יהודי. הדובר היה זלמן אהרון הגדול, שאמר שבני ישראל הם 'עם חכם ונבון', היכולים ללמוד הרבה תורה,

נגלה וקבלה, ולהתפלל בדביקות?

אחיו הצעיר השיב לו, שכל זה נכון לגבי יהודים כאלה היכולים ללמוד ולהתפלל בדביקות. אבל מהי המעלה של יהודים כאלה שאינם יכולים ללמוד ולהתפלל בדביקות.

לאח הגדול לא היה מענה בפיו...

אביהם הרבי המהר"ש שמע מפי אחותם דבורה לאה על שיחת ילדיו. והוא קרא לילדיו לגשת אליו לסוכת הגפנים, וביקש שיקראו אליו את בן ציון המשרת. בן ציון היה יהודי פשוט מאוד, שבקושי ידע את פירוש מילות התפילה, ונהג מידי יום לומר תהילים, להתפלל בצייבור, ולשבת בשיעור בו למדו 'עין יעקב'.

כאשר הגיע בן ציון המשרת שאל אותו האדמו"ר מהר"ש: בן-ציון, אכלת היום? המשרת ענה: כן. הוסיף הרבי ושאל: אכלת טוב?, הוא ענה: מה פירוש טוב? הנני שבע, ברוך השם. הוסיף הרבי לשאול: ובשביל מה אכלת?, בן-ציון ענה: כדי לחיות. ובשביל מה הנך חי?, שאלו הרבי. כדי שאוכל להיות יהודי ולעשות רצון ה', ענה המשרת, ונאנח באומרו זאת.

לאחר מכן ביקש הרבי לקרוא אליו את איוון המבשל. איוון היה נוצרי שגדל מילדות בין היהודים, ודיבר אידיש היטב.

כאשר הגיע איוון, שאל אותו הרבי: האם אכלת היום? כן, הוא השיב. אכלת טוב? שוב השיב לחיוב, ולשם מה אכלת? - הוסיף הרבי לשאול, כדי לחיות - השיב, ולשם מה הינך חי? - כדי שאוכל לשתות לגימה טובה, ולקנח באוכל טוב. הרבי שחרר אותו בחזרה לעבודתו.

אחר-כך אמר אדמו"ר מהר"ש לבניו: "הנכם רואים: יהודי, בטבעו, אוכל בשביל לחיות, וצריך לחיות כדי שיוכל להיות יהודי ולמלא ציווי ה', ומפטיר באנחה, בהרגישו שעדיין אין זה על טהרת האמת. הגוי אוכל בשביל לשתות לגימה ולאכול, והוא מחייך כאשר הוא חושב על התענוג שיהיה לו מהאכילה והשתיה, שזהו התכלית בעיניו".

(קובץ מכתבים אדמו"ר הריי"צ)

**אָמְרוּ רַז"ל: צְדִיקִים יֵצֵר טוֹב שׁוֹפְטִין, שְׁנֵאָמַר: "וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי",
שְׂאִין לוֹ יֵצֵר הָרַע כִּי הָרַגוּ בְּתַעֲנִית**

י. כשהורגים את היצר מתחילים לחיות

הצדיק הוא האדם שביער את היצר הרע מקרבו לחלוטין, כמו דוד המלך שלא היה

בו רע כלל, שלכן אמר 'ולבי חלל בקרבי'.

בשנת תר"ה הגיעו אורחים רבים אל האדמו"ר הצמח צדק והמתינו להיכנס אליו ליחידות. הרבי קרא לזקני החסידים להכנס לחדרו, התוועד עמם ולקח הרבה 'משקה' לאמירת 'לחיים'.

לאחר מכן יצא הרבי מחדרו אל הקהל והיה נראה בדביקות גדולה. קפץ על הספסל, עלה ממנו על השולחן והכריז: "אמנם "מה לי קטלא כולא, מה לי קטלא פלגא" (מה לי אם הרג את כולה, מה לי אם הרג את חציה), אבל "קטלא פלגא" הלא צריך להיות".

אחר כך החל לרקוד, וככלות הריקוד עלה שוב על השולחן ואמר: "'ולבי חלל בקרבי", ואמרו רז"ל שדוד הרגו ליצר הרע בתענית. 'חלל' בגימטריא 'חיים', כאשר 'הרגו בתענית', מתחילים חיים חדשים".

(משיחת יום ב' דהג הסוכות תשכ"ו)

כַּעַס וְגִּבּוֹר מִיְסוּד הָאֵשׁ

יא. הרבי לא כועס

אחת מהמדות של הנפש הבהמית, היא מדת הכעס.

פעם הרבי אמר הפטרה שלא כפי שנכתב באותו השבוע בחומש. לאחר מכן הרבי פנה לגבאי הרב יוחנן גורדון וטען מדוע לא העיר שזאת ההפטרה הלא נכונה.

הרב גורדון ענה: 'רבי לא טועה!'. הגיב הרבי: והרי מפורש שמשה רבינו טעה... ענה הרב גורדון: רבותינו ז"ל אמרו שמשה רבינו כעס ולכן טעה, אבל הרבי לא כועס ולכן אינו טועה. הרבי חייך וסבר וקיבל.

יב. גוש עפר מתגאה

מידה נוספת היא מדת הגאווה.

רבי אברהם 'המלאך', בנו של המגיד ממזריטש, הגיע פעם אחת לעיר קרימניץ, וכל התושבים יצאו לקבל את פניו. 'המלאך' עמד ליד החלון והביט זמן ממושך בהר גבוה שנשקף מבעד לחלון. בין הנוכחים היה אברך נכבד, שהתנגד לחסידות

והתגאה במעלותיו.

האברך פנה אל 'המלאך' ושאל: "מדוע כבודו מתבונן כל-כך בהר זה, שאינו אלא גוש עפר?"

ענה 'המלאך': על כך בדיוק אני מתפלא - איך ייתכן שגוש עפר פשוט כל-כך יתגאה עד שיהיה להר גבוה?!..."

יג. גאוה חסידית

החסיד ר' מרדכי מליעפלי, מגדולי החסידים של האדמו"ר הזקן, היה גביר גדול. כאשר נפוליון וחילו התקרבו לליאדי, ברחו רבינו הזקן ובני ביתו יחד עם חסידים רבים ונסעו בשישים עגלות, ור' מרדכי נטל על עצמו את הוצאות הנסיעה המרובות.

לרגל עסקיו היה נדרש לשהות לעיתים בעיר הבירה פטרבורג, בה היו רק יהודים ספורים ששמרו תורה ומצוות, ולמרות הקושי הרב, הצליח לעמוד בנסיונות שהיו לו. כאשר היה היצר הרע בא אליו ואמר לו: "שמע נא מרדכי, עשה כך וכך", היה עומד מלוא קומתו וצועק: "אני - חסיד של אדמו"ר הזקן, גביר, למדן ומשכיל, אעבור עבירה?!... הדבר אינו מתאים לשיעור קומתי".

אמרו עליו שאינו שייך לעבור עבירה מצד גאוה...

(ליל ג' דחג הסוכות ה'תשי"ד)

יד. ה'ישות' מיסוד האש

הכעס והגאוה נובעות מיסוד האש שבנפש הבהמית.

סיפר החסיד ר' גרשון דוב מפאהאר שהרב הצדיק רבי הלל מפאריטש סיפר לו שבצעירותו היה תלמידו של הגאון רבי אברהם דוב מאוורוטש בעל ה'בת עין'. אחר כך נודע לו על קיומה של החסידות, והוא החל ללמוד חסידות בכוחות עצמו מתוך מאמרים כתובים או מודפסים. הוא הבין שתורת החסידות היא ביאור על תורת הקבלה.

יום אחד שמע רבי הלל שהאדמו"ר הזקן נוסע לצ'רנוביל, והוא נסע גם כן לצ'רנוביל כדי לראות את פני האדמו"ר הזקן. ואולם, אדמו"ר הזקן לא שהה בעיר אלא שעות אחדות בערב שבת קודש, ורבי הלל הגיע לעיר אחרי שאדמו"ר הזקן כבר עזב אותה.

בפעם הבאה ששמע רבי הלל כי אדמו"ר הזקן עומד להגיע לצ'רנוביל, כבר לא היה מעוניין להתקרב לדרך החסידות, כי סבר שלמוד החסידות גורם לו 'ישות', והיות שסבר שהוא כבר יודע את תורת הקבלה, לכן זנח דרך זו.

יום אחד נסע החסיד ר' זלמן זעזמר - מתלמידי האדמו"ר הזקן, דרך העיר שרבי הלל התגורר בה. עוד לפני שנכנס אליו, שמע רבי הלל את ר' זלמן כשהוא אומר תהילים, והדברים נכנסו ללבו. כשנכנס אליו רבי הלל, הורה לו ר' זלמן להתחיל ללמוד תניא.

כאשר למד בפרק א' שבנפש הבהמית מוטבעים ארבעת היסודות הרעים, שמהן נמשכות כל המדות הרעות, ובהם "כעס וגאווה מיסוד האש שנגבה למעלה", הבין שהרגשת ה"ישות" איננה מלימוד החסידות, אלא מיסוד האש שבנפש הבהמית, ואז נסע רבי הלל לאדמו"ר האמצעי.

(לקוטי רשימות ומעשיות אות קי"ב)

ותאות התענוגים מיסוד המים

טו. בלי משיכה...

תאוות התענוגים שבנפש הבהמית נובעת מיסוד המים שבה.

פעם ישבו יחד חסידים בהתוועדות חסידית, והחסיד ר' שמואל מונקס החזיק בידיו את הכיבוד - ריאה ממולאת שהובאה מבית השוחט. כשהחסידים ביקשו ממנו את הכיבוד הוא סירב להגיש להם, מבלי לפרט מדוע. החליטו החסידים לקחת ממנו את הכיבוד בכוח, והחלו להאבק עימו... כשראה ר' שמואל שעוד מעט יגברו עליו החסידים ויוציאו מידיו את המאכלים, נטלם והשליכם לתוך מים מלוכלכים.

התפלאו כולם על מעשהו של ר' שמואל, ורצו להלקותו על כך. תוך כדי כך באו במרוצה מבית השוחט, להזהיר את הנוכחים שלא יטעמו מהבשר, שכן ישנה שאלה גדולה עליו והוא טרף.

כעת נגשו זקני החסידים אל ר' שמואל והוכיחו אותו: מהי שייכותו לדרגות כאלה, לדעת דברים ברוח הקודש?

השיב להם ר' שמואל, שלפני כניסתו ליחידות בפעם הראשונה אצל רבינו הזקן, החליט שלא יעשה שום מעשה גשמי שיש לו משיכה אליו. כאשר לקח את המאכלים האלה לידיו, רצה מאוד לאכול מהם, ולכן לא אכל. כשראה שהציבור משתוקק מאוד לאכול מן המאכל, זרק אותו.

(משיחת שמחת תורה ה'תשל"ב)

טז. לא מרגיש טעם באוכל

פעם התארח הרב הקדוש רבי שלמה מקרלין אצל רבינו הזקן, ולגודל חשיבותו של האורח, החליטו בני הבית לחלק ביניהם את הזכות לבשל ולהכין את המאכלים לכבודו, אך לא עלה בדעתם לקבוע מי יוסיף את המלח בתבשיל. בהכנת המאכלים עסקו הרבנית, בנותיו של הרבי, ואף המשרתת היהודיה, וכל אחת מהן כשנוכרה שיש להוסיף מלח, רצתה לזכות בכך, והוסיפה את המלח בעצמה מבלי לספר לאחרות. נקל לשער מה היה טעמו של המאכל כאשר הוגש לשולחן...

כשהוגשה הסעודה לפני הרבי והאורח, אכל הרבי את המאכל כרגיל, אבל האורח לעומת זאת, טעם ממנו וסילק אותו לצד. כששאלו רבינו הזקן מפני מה אינו אוכל, השיב כי האוכל מלוח ביותר ואינו ראוי לאכילה.

אמר לו רבינו הזקן שמאז שהיה אצל רבו המגיד במזריטש, פעל על עצמו שלא לרגיש טעם באכילה...

(לקוטי שיחות חלק י' עמוד 106)

וְהוֹלִלּוּת וְלִיצְנוּת וְהִתְפָּאֲרוּת וְדְבָרִים בְּטִלִּים, מִיְסוּד הָרוּחַ

יז. המתלוצץ יש לו עסק עם שדים

ליצנות נובעת מיסוד הרוח שבנפש הבהמית.

החסיד ר' יקותיאל מליעפלי היה בא לפעמים אל שהחסיד ר' שמואל דוב נ"ע, לבוש מעיל פרווה ושוט בידו, מניח את השוט על השולחן ואומר: "שמואל בער, אמור נא מה לא מחוור לי", לפטור אותו בדבר צחות כלשהו לא בא בחשבון, והיה צורך לשקול כל מלה שמשמיעים באזניו, שכן פעם אמר לו מישוה איזו שנינות ואמר ר' יקותיאל בפנים זועפות: "הוא מתלוצץ, שמעתי בעצמי מהרבי - רבנו הגדול שהמתלוצץ יש לו עסק עם שדים, שיקחו אותו השדים!" ויצא אותו אדם מדעתו ר"ל, ולא הועילו רופאים וסגולות.

ר' שמואל בער היה איפוא בתשובה מצביע לפניו על כמה וכמה ענינים אפשריים, עד שקלע לענין שבו התקשה ר' יקותיאל, והלה היה משיב לו בהתפעלות: "כן, כן, אמת, קלעת! ובכן, אמור נא לי את הפירוש".

והוסיף ר' שמואל בער ששאלותיו של ר' יקותיאל היו בחריפות גדולה בענינים העמוקים שבחסידות.

(לקוטי דבורים (בלשון הקודש) חלק א' עמוד 41)

יח. מהם דברים בטלים?

גם דיבורים בטלים נובעים מיסוד הרוח, היות שכמו הרוח - אין בהם ממשות. ביום כ"ד אייר ה'תשל"ז ביקר הרב ר' יעקב אלתר שליט"א בנו של האדמו"ר מגור, ביחידות אצל הרבי. בסיום הפגישה אמר הרבי:

"ישנו פירוש במה שאמרו חכמינו ז"ל שאין לדבר 'דברים בטלים' - שאין הפירוש דברים שעל פי הלכה אין לדבר, כי פשיטא ומאי קמשמע לן, אלא הדיוק הוא - 'דברים בטלים' פירוש: שלילת דברים שלא יצא מהם דבר בנוגע למעשה בפועל!... ובטוחני שמהמדובר יצאו דברים טובים למטה מעשרה טפחים!"

וְעֲצָלוּת וְעֲצָבוּת, מִיְסוּד הָעֵפֶר

יט. זאת עליך לעשות בעצמך

העצלנות נובעת מיסוד העפר שבנפש הבהמית.

המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן ע"ה היה אומר שלכל בעיה או קושי בעבודת ה', אפשר למצוא עצה ופתרון. ישנה רק בעיה אחת שאין לה פתרון, והיא העצלות. הפתרון היחידי לעצלות הוא שהאדם עצמו יתגבר על טבע העצלות שלו.

המקור לכך בגמרא, בה כתוב שישנה חיה שנקראת 'עצלנית'. היא נמצאת במקום רחוק מהמעין, וכשהיא רוצה לשתות, היא מתעצלת ללכת עד למעין. מה עושה הקב"ה? מזמין רוח חזקה שמעיפה אותה באויר, ומביאה אותה עד המעין.

כשהיא מגיעה למעין, אומר לה הקב"ה: את כבר נמצא ליד המעין, כעת כל שעליך לעשות הוא רק להתכופף ולהכניס את פיך למים. אומרת החיה: אין לי כוח להתכופף... אומר לה הקב"ה: אין ברירה. את זאת עליך לעשות בעצמך!

(ר' שלמה חיים עמוד 771)

גם העצבות נובעת מיסוד העפר שבה.

כ. עצביהם כסף וזהב

פעם אחת, חזר האדמו"ר האמצעי בילדותו מה'חדר' ומצא כמה חסידים יושבים בחדר הקדמי של אביו - 'גן עדן התחתון', בהמתנם להתקבל ל'יחידות' אצל האדמו"ר הזקן, ודיברו ביניהם.

האדמו"ר האמצעי רצה להכנס אל אביו האדמו"ר הזקן, אך בראותו את החסידים היושבים שם, ובמיוחד את ר' שמואל מונקס שאהב להשתובב, ולאדמו"ר האמצעי שהיה ילד תוסס ושמת, היתה משיכה מיוחדת אליו, ניגש אליהם.

כשניגש אליהם, שמע את ר' שמואל שואל את ר' יוסף משקלוב - שהיה עשיר ונדיב גדול: מדוע הנך עצוב כל כך?

השיבו ר' יוסף, ור' שלמה רפאלי'ס הגביר מוילנה: המצב קשה והפרנסה לקויה. מששמע הילד תשובה זו, פנה אל ר' שמואל בתמיהה, ואמר: "מדוע אתה שואל אותם שאלה זו, והרי פסוק מפורש הוא: "עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם". הסיבה ל'עצביהם' - העצבות שלהם, היא: "כסף וזהב - מעשה ידי אדם" - הם עוורים וטפשים, וחושבים שכסף וזהב רוכש האדם על ידי מעשיו וכוחותיו.

"סכלותם מעבירה אותם על דעתם, והם משטים את עצמם לחשוב שככל שהאדם יתאמץ יותר, וירבה בעסק ובמסחר, לרוץ ליריד בלייפציג - שם היה רוכש ר' יוסף סחורה, או לקניגסברג - שם היה ר' שלמה רוכש סחורה, על מנת להביא משם סחורה, יתרבה יותר כספם וזהבם.

"הם מרמים את עצמם - המשין, ובאים לידי כך ש"פה להם ולא ידברו" - יש להם פה באמצעותו הם מדברים וחוזרים על דברי חסידות, אבל "ולא ידברו" - אין הם מיישמים את הדברים בתוך כוחותיהם, ולכן אין לדיבוריהם טעם, "עינים להם ולא יראו" - אינם שמים לב להשגחה הפרטית, "אזנים להם" - אך הם מרגישים רק את החיצוניות, "ולא יריחון" - אין להם חוש ריח רוחני, ועל ידי כך נוצרת עבודה זרה".

(לקוטי דבורים (בלשון הקודש) חלק א' עמוד 239)

כא. 'מרה שחורה' לא לוקחים

באחת היחידויות של ר' זלמן גוראריה ע"ה, עורר אותו הרבי להיות בשמחה, ולא ליפול לעצבות ומרה שחורה. באמצע היחידות, קם הרבי ממקומו וניגש אל ארון הספרים, משם הוציא את ספר הזהר, פתח בדף מסוים והגיש את הספר לר' זלמן.

תוכן דברי הזהר במקום בו פתח הרבי היה, כי מי שמראה לקב"ה פנים שוחקות, זוכה שהקב"ה יראה לו פנים שוחקות, ולהיפך ח"ו, המראה פנים זעופות, מראה לו אף הקב"ה פנים זעופות...

ביחידות אחרת בה דיבר עימו הרבי בענין זה, ביקש ר' זלמן מהרבי שיקח ממנו את ה'מרה שחורה', כדי שיותר לא יפול אליה. הרבי ענה לו בפנים רציניות: "מרה שחורה לא לוקחים. מרה שחורה היא נסיון, ובנסיון יש לעמוד ולעבוד על עצמו כל הזמן כדי לעמוד בו".

(בכל ביתי נאמן הוא עמוד 487)

כב. עצבות מדאורייתא

בעת שחש ר' יקותיאל ליפלער גילוי אור נעלה, היה נוהג להאיר את ביתו ולרקוד 'שישו ושמחו בשמחת תורה'.

פעם, בליל תשעה באב, חלפו חסידים ליד ביתו, והבחינו בו רוקד. הם התפלאו ושאלו אותו בתמיהה: והלא תשעה באב היום?! ענה להם ר' יקותיאל: תשעה באב הוא מדרבנן בלבד, אבל עצבות אסורה מדאורייתא, היות שגורמת לכל העבירות.

(אוצר החסידים ארה"ב עמוד 182)

כג. העצבות היא כלא לנשמה

סיפר הרה"ח ר' משה וישצקי:

ר' מענדל פוסטרפס ואני נאסרנו באותו בית הסוהר ברוסיה הסובייטית, וכשנודע לנו על כך, הצלחנו להפגש ליד צינור השירותים.

מה נשמע? האם הנך בשמחה? - שאלני ר' מענדל. הגבתי בתמיהה: הכיצד אשמח?! הלא שוהה אני בכלא כבר שנתיים, ללא תפילין, ללא מצות, וללא מזון כשר!

השיב ר' מענדל: עד עתה, הצליחו הארורים הללו לכלוא את גופך בלבד. כעת, אם תתעצב, יצליחו לכלוא אף את נשמתך!

(אוצר החסידים ברית המועצות עמוד 48)

וגם מדות טובות שכתבע כל ישראל בתולדותם, כמו רחמנות וגמילות חסדים, באות ממנה

כד. כמו בעל חי

האדמו"ר הזקן מחדש שבנפש הבהמית ישנן לא רק מדות שליליות. גם מדות טובות, אם הן נובעות מהטבע של האדם ולא באות על ידי עבודה, נובעות מהנפש הבהמית.

כשרצה ר' זלמן זעזמער לפעול בעצמו התעוררות הלב, היה מספר את הסיפור הבא:

בעירו גר יהודי, למדן גדול ובעל מדות טובות. הוא היה מופלא במדותיו הטובות, עד שהיו צריכים לחפש כדי למצוא בעל מדות טובות כזה. אך מענין החסידות לא ידע כלל. פעם שאל את ר' זלמן: מה חידשה תורת החסידות? ונענה: חסידות העלתה את המוחין על המדות.

מאוחר יותר נסע אל האדמו"ר הזקן, וגם אותו שאל את אותה השאלה. ענה לו הרבי: גם בבעלי חיים יש מדות, אלא שבהם זה בטבעם, כמו שהעורב הוא אכזרי, והנשר רחמן, אך אצל בני האדם, המדות הן על פי השכל. לכאורה, הרי גם בבני האדם המדות היו צריכות להיות על פי הטבע, אלא הענין הוא על דרך מה שאמרו רבותינו ז"ל: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", כך רצה הקב"ה לזכות את ישראל בענין העבודה, ולכן המדות שבהם הן על פי השכל, ולא מצד הטבע, שלשם כך זקוקים לעבודה.

מששמע יהודי זה כך, התבונן וראה שבכל עבודתו כל ימיו הגיע רק לענין המדות כמו בבעלי החיים, והתעלף.

כשהתעורר מעלפוננו, המשך ושאל את הרבי: נו, ומהי חסידות? שכן עד אז הרגיש רק את השלילה, ענה לו הרבי:

חסידות היא 'שמע ישראל' שמע ראשי תיבות: שאו מרום עינכם. כתוב 'מרום' ולא 'שמים', שהכוונה למעלה ועוד יותר למעלה, להגיע למעלה מן השכל, וזה עצמו להבין בשכל, כפי שמסיים: "וראו מי ברא אלה".

בסיפור זה היה פועל בעצמו ר' זלמן התעוררות הלב.

(ספר השיחות ה'תש"א עמוד כ"ז)

מה שאין בו נפשות אמות העולם, הן משאך קלפות טמאות שאין בהן טוב כלל

כה. שאלה שנענתה בחיך

כסיום הפרק אומר האדמו"ר הזקן, שבשונה מהיהודי שהנפש הבהמית שלו מקורה מ'קליפת נגה', הנפש של גוי, מגיעה מה'שלוש קליפות הטמאות'.

כאשר האדמו"ר הזקן ישב במאסר, היו מספר שאלות ששאלו אותו בנוגע אליו עצמו, בנוגע לשיטת החסידות, ובנוגע לספריו שהיו מוכרים באותה העת (הן אלו שהודפסו, והן אלו שהיו בכתב יד).

בין השאלות היתה גם שאלה בנוגע למובא בסוף פרק א' של ספר התניא, שכבר היה מודפס באותה תקופה, שם מבאר אדמו"ר הזקן את ההבדל מהיכן נמשכים נפשות אמות העולם, לעומת ה'נפש השנית בישראל' - היא חלק אלוהי ממעל ממש".

על כל השאלות עד לשאלה זו, אדמו"ר הזקן השיב לחוקרים, אולם על שאלה זו לא השיב האדמו"ר הזקן. לאחר מכן הוא סיפר שכאשר שאלו אותו שאלה זו הוא שתק, ובמקום תשובה העלה חיך על פניו. החוקרים לא שאלו אותו בשנית, ובכך הסתיים הדיון.

לאחר המאסר, ביאר אדמו"ר הזקן, שכוונתו בחיך היתה, שכאשר הם יראו שעל כל השאלות עד עתה - עשרות שאלות, הוא השיב להם, ועל שאלה זו הוא אינו משיב אלא מחייך, הרי שהם יבינו שגם על שאלה זו יש לו תשובה. והסיבה לכך שהוא מחייך, היא היות שהוא חושב שהם יבינו שלא כדאי להם שיבינו את התשובה בפירוט.

הרבי סיפר את הסיפור והוסיף:

'תשובה' זו היתה צריכה להתקבל אצל אותם אלו שחקרו אותו, והציבו לפניו את השאלות. בין אותם חוקרים היו גם אנשים מלומדים, ובפרט בהתחשב בעובדה שבאותם הימים היו החוקרים תחת השפעתה של צרפת. שמשם הגיעו כמה וכמה שיטות של פילוסופיה וכדומה - שיטות שהתנגדו למושגים של אמונה, שיטות שהיו נגד המושג של קבלה, וחלקם של השרים התעסק בשיטות פילוסופיות אלה בלבד. חקירתו של האדמו"ר הזקן היתה משמעותית ביותר, עקב העבודה שהוא היה מייסד של שיטה וחקירה חדשה, שיטה פילוסופית, חכמת הנפש וכו'. ולכן שרים אלה רצו לקחת חלק בחקירתו. הם רצו להיות בין אלה המציגים בפניו את השאלות, ולרשום לעצמם את תשובותיו של האדמו"ר הזקן.

בטעם לכך שהאדמו"ר הזקן בחר 'להסביר' זאת לחוקרים באופן כזה, על אף שלכאורה היה יכול להסביר להם זאת באופן אחר, סיפרו חסידים שלאחר מכן אדמו"ר הזקן אמר מאמר בו הוא הסביר את מעלת השמחה, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה", והוא ביאר ש"שמחה ממתקת הדינים", וסיפר שהוא נוכח בכך ב'ועידה החשאית' כשחקרו אותו - כפי הנהוג עם אסירי המלוכה החשודים בתכנון המרידה במלך ובמשטר המלוכה.

חיוך זה היא קשור אצל האדמו"ר הזקן עם ענין השמחה, היות וכל עניניו היו באופן פנימי ואמיתי, וכאשר הוא חייך, הרי שהדבר לא היה רק למראית העין, אלא הוא היה באמת בשמחה, ושמחה זו, היא שהמתיקה את הדינים - ששתיקתו נתקבלה אצל החוקרים, באותה המידה שבה היתה מתקבלת התשובה הטובה ביותר.

(משיחת י"ט כסלו ה'תשל"ד)

לזכות הורינו

הרב זאב ישראל ונורית שיחיו קרומבי ור' עמוס ומרים פיינשטיין
שירונו נחת מכל יוצאי חלציהם מתוך בריאות והרחבה

